

Nr 163.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen angående användande af allmänna besparingar å riksstatens femte hufvudtitel till aflönande af en extra mariningenjör m. m.; gifven Stockholms slott den 22 mars 1912.

Under åberopande af bilagda utdrag af statsrådsprotokollet öfver sjöförsvarsärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå Riksdagen medgifva,

att af femte hufvudtitelns allmänna besparingar må användas:

till aflönande af extra mariningenjören Nils Johan Ljungzell under ett år från och med den 1 oktober 1912, därest arfvode å stat ej finnes att tilldela honom.....	kronor	3,495: —
till utarbetande af fartygsliggare	»	6,000: —
till utarbetande af militärspecialer m. m.	»	15,000: —
till ombyggnad af handvapenskjutbanan för kustartilleriet vid Oscar-Fredriksborg.....	»	16,500: —
till ersättande af förskottsvis guldna kostnader för utredningar rörande skjutbanor.....	»	1,232: 85
till anskaffande af instrument m. m. för tandpolikliniker för kustartilleriregementena	»	2,000: —
till täckande af öfverbetalning å 1910 års reservationsanslag till sjukvård för marinen	»	4,024: 86
till täckande af öfverbetalning å 1911 års anslag till navigationsskolorna.....	»	4,162: 85

eller för nämnda särskilda ändamål sammanlagdt kronor 52,415: 56

De till ärendet hörande handlingar skola Riksdagens vederbörande utskott tillhandahållas; och Kungl. Maj:t förblifver Riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro,
enligt Dess nådiga beslut:

GUSTAF ADOLF.

Jacob Larsson.

*Utdrag af protokollet öfver sjöförsvarsärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott
den 22 mars 1912.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern STAAFF,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena grefve EHRENSVÄRD,
Statsråden: PETERSSON,
SCHOTTE,
BERG,
BERGSTRÖM,
friherre ADELSSVÄRD,
PETRÉN,
STENSTRÖM,
LARSSON,
SANDSTRÖM.

Departementschefen, statsrådet Larsson anförde följande:

I gällande stat för mariningenjörkåren äro uppförda fyra arfvoden till extra ingenjörer å 2,000 kronor, hvartill enligt staten komma dagafföning med 1,095 kronor samt inkvarteringsbidrag med 400 eller 300 kronor, allteftersom tjänstgöringen är förlagd till Stockholms eller Karlskrona station.

Angående
medel till
afföning
af en extra
mariningenjör.

Till extra ingenjör befordras mariningenjörsstipendiat efter fullgjorda kompetensprof. Extra mariningenjör är, med undantag allenast för det fall, att han redan förut förvärfvat vissa kvalifikationer, skyldig att tjänstgöra i denna egenskap under två år. Efter denna tjänstgöring är han berättigad söka anställning såsom mariningenjör af 2:a graden i stammen; vinnes ej sådan anställning, upphör likväl extra mariningenjör att tjänstgöra såsom sådan och utnämnes till mariningenjör af 2:a graden i flottans reserv.

Enligt den nuvarande organisationen är utbildningen af stipendiater ordnad så, att årligen två stipendiater beräknas blifva färdiga för befordran till extra ingenjörer med ingången af oktober månad.

År 1910 skulle under normala förhållanden båda dåvarande stipendiaterna friherre Lage Conrad Posse och Nils Johan Ljungzell blifvit kompetenta att förordnas till extra ingenjörer.

På sätt marinöfverdirektören och chefen för mariningenjörkåren anmälde i skrifvelse den 1 augusti 1910 till chefen för sjöförsvarsdepartementet, hade emellertid Ljungzells utbildning blifvit fördröjd på grund af honom beviljad fem månaders tjänstledighet för sjukdom, hvarför Ljungzell icke under år 1910 kunde föreslås till extra ingenjör.

Allenast Posse, som förvärfvat full kompetens, blef därför år 1910 förordnad såsom extra ingenjör.

Marinöfverdirektören framhöll vidare i sin nämnda skrifvelse, att, därest Ljungzell och två andra stipendiater skulle blifva färdiga att befordras till extra ingenjörer år 1911 samt organisationsplanen skulle tillämpas jämväl år 1912 i afseende å förordnande därunder af ytterligare två extra ingenjörer, följden af denna förskjutning af Ljungzells tjänstgöringstid skulle blifva, att från den 1 oktober 1912 till samma dag 1913 komme att samtidigt vara tjänstgörande fem extra ingenjörer, medan staten upptog arfvoden till endast fyra.

Att under sistnämnda tid minska antalet extra ingenjörer till fyra genom att något af åren 1911 eller 1912 anställa en extra ingenjör mindre än utbildningsplanen afsåge, syntes, äfven om så kunde ske, mot hvad i gällande författning därom stadgades, dock icke, enligt marinöfverdirektörens mening, vara lämpligt, enär ett sådant förfarande otvifvelaktigt skulle verka menligt för framtida rekrytering af mariningenjörkåren.

Erforderliga medel borde därför beredas för aflöning under tiden den $\frac{1}{10}$ 1912—den $\frac{1}{10}$ 1913 till en extra ingenjör utöfver det antal, staten upptog; och påpekade marinöfverdirektören, att det belopp, som härför komme att erfordras, skulle genom framflyttningen af tiden för Ljungzells tjänstgöring såsom extra ingenjör förut hafva inbesparats å staten för mariningenjörkåren.

I infordradt yttrande af den 16 augusti 1910 anslöt sig marinförvaltningen till marinöfverdirektörens omförmälda uppfattning och hemställde, att för möjliggörande af Ljungzells anställande såsom extra ingenjör under ett år från och med den 1 oktober 1912 utöfver i stat upptaget antal extra ingenjörer måtte af medel, som stode till Kungl. Maj:ts

förfogande, få utbetalas ett mot extra mariningenjörers aflöningsförmåner enligt staten svarande belopp.

Sedan marinöfverdirektören under år 1911 föreslagit Ljungzell och två andra stipendiater, såsom dåmera kompetenta, till erhållande af förordnande såsom extra ingenjörer, uttalade dåvarande departementschefen vid ärendets föredragning inför Kungl. Maj:t den 15 september 1911, att enligt hans mening framställning hos Riksdagen borde göras om anvisande af erforderliga aflöningsmedel för Ljungzells anställande såsom extra ingenjör vid mariningenjörkåren under ett år från och med den 1 oktober 1912 utöfver i stat upptaget antal extra ingenjörer; och förordnade Kungl. Maj:t berörda den 15 september 1911 Ljungzell och de två andra föreslagna att vara extra ingenjörer från och med den 1 oktober 1911, Ljungzell under ett år samt de två andra under två år.

I underdånig skrifvelse den 9 november 1911 har marinöfverdirektören ytterligare framhållit, att det syntes vara med statens intresse förenligt, att Ljungzells anställning såsom extra ingenjör icke upphörde förr än den i gällande författningar föreskrifna tjänstgöringen i sådan egenskap under två år blifvit fullgjord och han därigenom erhållit den utbildning, som för anställning vid mariningenjörkårens stam eller reserv vore bestämd; och har marinöfverdirektören fördenskull hemställt om vidtagande af åtgärder för beredande af härför erforderliga medel.

Såväl med hänsyn till behofvet af mariningenjörkårens rekrytering enligt den fastställda planen som till Ljungzells intresse att beredas möjlighet till befordran å den bana, för hvilken han utbildar sig, anser jag i likhet med min företrädare i ämbetet samt vederbörande myndigheter, att Ljungzell bör erhålla förordnande såsom extra ingenjör under ytterligare ett år. Jag delar jämväl min företrädares mening därom, att för beredande af medel till Ljungzells aflöning under nämnda år framställning bör göras hos Riksdagen. Då de medel, som inbesparats, därigenom att under året från och med den 1 oktober 1910 till och med den 30 september 1911 endast tre extra ingenjörer aflönats, kommit femte hufvudtitelns allmänna besparingar till godo, synas mig samma besparingar böra tagas i anspråk för nu ifrågavarande ändamål. Naturligen behöfva särskilda medel för Ljungzells aflönande dock icke anlitas, för den händelse att något af de ordinarie arfvodena skulle på grund af någon nu oberäknelig anledning under tiden finnas att för honom tillgå. Såsom af det föregående framgår, utgöra en extra ingenjörers årliga aflöningsförmåner enligt staten för mariningenjörkåren högst (2,000 + 1,095 + 400 =) 3,495 kronor.

Departements-
chefen.

Angående ut-
arbetande af
fartygsliggare.

Efter framställning af chefen för flottans stab, med hvilken marinförvaltningen förenade sig, uppdrog Kungl. Maj:t genom nådigt bref den 5 juni 1903 åt marinförvaltningen att låta utarbeta liggare med tillhörande ritningar och kurvor i sex exemplar för redan färdiga och under byggnad varande stridsfartyg utom kanonbåtar äfvensom att uppgöra liggare för de stridsfartyg, som därefter komme att anskaffas, med undantag af kanonbåtar.

Förevarande liggare innehålla detaljerade uppgifter om militära egenskaper och tjänstbarhet hos fartygen samt utgöra således de handlingar, hvarigenom en för den praktiska tjänsten erforderlig kännedom om fartygen lämnas.

För bestridande af kostnaden för det arbete utom marinförvaltningen, som erfordrades för uppgörande af berörda ritningar och kurvor, anvisades genom nämnda nådiga bref 2,000 kronor, att utgå af femte hufvudtitelns allmänna besparingar; och har Kungl. Maj:t sedermera genom nådigt bref den 3 februari 1905 för enahanda ändamål anvisat ytterligare 3,000 kronor af samma tillgång.

I ämbetsskrifvelse den 3 juni 1910 meddelade marinförvaltningen, att under fortgången af arbetet med upprättandet af fartygsliggarna för stridsfartygen visat sig, att de redan beviljade medlen icke vore tillräckliga för slutförandet af det anbefallda arbetet, hvilket till följd af bristande tillgång på mariningenjörer måste verkställas af annan än mariningenjörkårens personal. Härigenom förorsakades särskild kostnad, hvilken naturligen blefve tämligen afsevärd i betraktande af det omfattande och tidkrävande arbetet för hvarje fartyg. Sålunda återstode då utarbetande af fartygsliggare med tillhörande ritningar och kurvor för en 1:a klass pansarbåt, en 2:a klass pansarbåt, fyra 3:e klass pansarbåtar, en torpedkryssare, sex jagare, tjuguåtta 1:a klass torpedbåtar, tio 2:a klass torpedbåtar, ett antal undervattensbåtar samt ett under byggnad varande fartyg. Sammanlagda kostnaden härför hade ämbetsverket beräknat komma att uppgå till i jämnadt tal 20,000 kronor, hvaraf hälften syntes böra då beviljas. Med anledning häraf hemställde marinförvaltningen om utverkande att få för fortsättande af ifrågavarande arbete använda ett belopp af 10,000 kronor af allmänna besparingarna.

Efter erhållen remiss att inkomma med yttrande och förslag angående hvilka åtgärder lämpligen kunde vidtagas för nedbringande af kostnaden för ifrågavarande liggare, föreslogo marinförvaltningen och chefen för marinstaben i gemensam skrifvelse den 31 augusti 1910 sådana inskränkningar i planen för arbetet, att kostnaden enligt beräk-

ning skulle nedbringas till 15,000 kronor, hvaraf 5,000 kronor begärdes för år 1910.

Genom nådigt bref den 16 december 1910 fann Kungl. Maj:t sist omförmälda framställning för det dåvarande ej föranleda vidare åtgärd, än att Kungl. Maj:t förklarade, att, utan hinder af föreskrifterna i nådiga brefvet den 5 juni 1903, fartygsliggare icke skulle utarbetas för en 2:a klass pansarbåt, alla 3:e klass pansarbåtar samt två torpedbåtar, hvilka samtliga fartyg tillhöra den äldre fartygsmaterielen. I skrifvelse till marinförvaltningen kommandovägen samma den 16 december 1910 befallde därefter Kungl. Maj:t, att arbetet med fartygsliggarna skulle fortsättas å varfvens ingenjördepartement samt att värnpliktiga tekniker skulle deltaga i arbetet.

Sedermera meddelade varfschefen i Karlskrona i skrifvelse till marinförvaltningen den 10 juni 1911, att sedan de värnpliktiga teknikerna då afslutat sin tjänstgöring, arbetet med uppgörandet af fartygsliggare afbrutits, men kunde återupptagas, därest andra värnpliktiga tekniker kommenderades till Karlskrona. För arbetet kräfdes emellertid anvisande af medel till oundvikliga utgifter. I sistberörda afseende uppgaf varfschefen, att som de för arbetets utförande afsedda värnpliktiga saknade tillräcklig erfarenhet för att arbetet af dem skulle kunna så bedrivas, att deras arbetsförmåga till fullo utnyttjades, en kostnad af 150 kronor per månad måste beräknas för en erfaren person såsom ledare af och deltagare i arbetet åtminstone under första tiden detsamma påginge, hvarjämte ett belopp af 150 kronor erfordrades för ritmaterialier m. m.

Jämväl varfschefen i Stockholm meddelade marinförvaltningen, att särskild kostnad komme att vara förenad med ifrågavarande arbete hvad stationen beträffade, och uppgaf i sådant hänseende kostnaden för ritmaterialier m. m. till ett belopp af 150 kronor samt den beräknade ersättningen för arbetets ledande, i betraktande af att arbetet med fartygsliggarna borde skyndsamt afslutas, till 300 kronor i månaden under två års tid, i sammanhang hvarmed varfschefen framhöll behovet af anvisande af 300 kronor till anskaffande af pärmar till fartygsliggare.

Marinförvaltningen har i ämbetsskrifvelse den 26 september 1911 redogjort för varfschefernas nämnda framställningar samt därefter vidare anfört, att kostnaden för ifrågavarande arbeten vid flottans båda stationer skulle sålunda enligt varfschefernas uppgifter komma att uppgå till följande belopp: för Karlskrona station, under förutsättning att arbetsledare skulle komma att användas under lika lång tid som vid Stockholms station, eller under två år, till 3,750 kronor och för Stock-

holms station till 7,650 kronor, eller sammanlagdt till 11,400 kronor. I likhet med hvad marinförvaltningen vid flera föregående tillfällen framhållit beträffande frågan om utarbetandet af fartygsliggare, ville ämbetsverket jämväl nu påpeka behovet däraf, att särskilda medel anvisades för de med arbetets utförande förenade oundvikliga utgifter, försåvidt nämligen upprättandet af sådana liggare skulle kunna medhinnas, innan en del fartyg blifvit föråldrade.

På grund af det anförda hemställde marinförvaltningen om utverkande, att för ifrågavarande ändamål måtte få af femte hufvudtitelns allmänna besparingar användas ett belopp af 11,400 kronor.

Departements-
chefen.

Den praktiska nyttan af att äga tillgång till här ifrågavarande liggare för stridsfartyg torde icke kunna bestridas, hvarför arbetet med upprättande af dylika liggare synes böra utan afbrott fortsättas. Att detta arbete verkställles å stationerna med tillhjälp af värnpliktiga får äfven anses vara lämpligt, men kunna, enligt hvad myndigheterna framhållit, särskilda kostnader för arbetet ej heller på denna väg undvikas. Att nu anvisa hela det af marinförvaltningen angifna beloppet, hvilket är beräknadt för en tidrymd af två oafbrutna arbetsår, finner jag dock icke af behovet påkalladt. För närvarande vill jag tillstyrka, att medel må beredas till materialier samt till arbetsledning under 12 arbetsmånader. Då anmärkning icke torde vara att framställa mot varfschefernas kostnadsberäkningar, blifver summan af nyss angifna medel högst 6,000 kronor. Liksom hittills skett, synes mig beloppet böra bestridas af femte hufvudtitelns allmänna besparingar.

Angående
utarbetande af
militär-
specialer
m. m.

Chefen för marininstaben har i skrifvelse den 28 december 1911 till chefen för sjöförsvarsdepartementet hemställt om utverkande, att medel måtte ställas till förfogande för utgifvande af militärspecialer m. m., och därvid anført, att under år 1911 samtliga ännu ofullbordade arbeten, som berörde såväl militärspecialer som beskrifning öfver militärleder m. m. i de skärgårdsområden å rikets östra och södra kuster, hvilka sträckte sig från Örskärs fyr till väst om Karlskrona fästning, blifvit inom marininstaben granskade och så långt förhållandena medgifvit därstädes bearbetade för utgifning.

Bearbetandet och utgifvandet af dessa kartor, till hvilka förarbeten pågått ända sedan år 1899, hade uteslutande på grund af bristande arbetskraft i sjökarteverket år efter år måst skjutas å sido till icke ringa men för de öfningar, som bedrifvits inom sådana skärgårdsområden, där kartmaterialet ännu vore ofullständigt.

Förutom förenämnda arbeten hade jämväl utarbetats kartmateriel och beskrifningar öfver ankringsplatser m. m. för skjutskola å Hårsfjärden, hvilket arbete äfven torde böra utgifvas.

För ytterligare bearbetning af kartorna ur teknisk synpunkt, hvilket arbete ej kunde utföras inom marininstaben, borde desamma med hänsyn till deras hemliga natur öfverlämnas till sjökarteverket för att därstädes i enlighet med den i marininstaben uppgjorda planen utarbetas till originalkartor, lämpade för att litografiskt reproduceras till militärspecialer.

Ehuru den litografiska reproduktionsmetoden i flera afseenden vore, såsom i fråga om tryckets skärpa och tydlighet, underlägsen reproduktion i koppargravyr, ansåg chefen för marininstaben likväl blifva af behofvet påkalladt att i nu föreliggande fall använda förstnämnda reproduktionsmetod, så mycket mera som denna, hvilken hittills med några få undantag kommit till användning vid de nu befintliga militärspecialernas reproduktion, icke ur navigeringssynpunkt varit föremål för anmärkningar samt härtill komme, att de nu föreslagna arbetena genom densammans användande syntes kunna slutföras under loppet af ett år, medan arbetets utförande i koppargravyr under för handen varande förhållanden vid sjökarteverket sannolikt skulle taga minst tio år i anspråk.

Sjökarteverkets ritarepersonal hade numera blifvit ökad och hade förvärfvat sig sådan teknisk utbildning, att ofvanberörda arbeten med fördel kunde återupptagas. Då chefen för sjökarteverket därjämte meddelat, att ritarbetet under vissa förutsättningar kunde utföras å sjökarteverket inom en ej alltför aflägsen tid, och då därjämte en duglig och inom militärspecialreproduktionens litografiska område bepröfvad litograf för detta arbetes utförande kunde erhållas, syntes det vara af största vikt, att omhandlade, redan länge uppskjutna kartarbete måtte utan dröjsmål komma till behörigt bearbetande, på det att samtliga ifrågakvarande militärspecialplanscher måtte hinna färdigritas, reproduceras och under loppet af det närmaste året utgifvas i litografiskt tryck.

I samband med kartmaterialets bearbetande hade därjämte beskrifningarna öfver de under senare år tillkomna militärleder och militära ankarplatser omarbetats och slutredigerats.

Då det vore af stor betydelse, att såväl militärspecialer med militärleder som beskrifningarna öfver dessa militärleder samtidigt kunde ställas till befälhafvarnas förfogande, framhöll chefen för marininstaben önskvärdheten af att erforderliga medel för detta ändamål måtte ställas till förfogande.

Vidare hemställde chefen för marinstaben om beredande af medel för ökning af antalet exemplar af militärspecialer af visst tillika angifvet slag, för tillverkning af plåtlådor och portföljer till förvaring af specialer, för uppfodring å väf af en del äldre specialer samt för tryckning på väfpapper af nya specialer.

Enligt gjorda beräkningar och infordrade anbud beträffande ifrågavarande arbeten och anskaffningar skulle sammanlagda kostnaden därför belöpa sig till högst 15,000 kronor, i hvilket belopp approximativt upptagits 2,370 kronor 80 öre för ändringar mot manuskript, distribution och oförutsedda kostnader.

I infordradt yttrande af den 23 januari 1912 har marinförvaltningen föreslagit, att, i händelse af bifall till marinstabschefens framställning, angifna beloppet måtte få utgå af femte hufvudtitelns allmänna besparingar.

Departements-
chefen.

I likhet med chefen för marinstaben anser jag synnerligen önskvärdt, att de af honom föreslagna arbetena och anskaffningarna skyndsamt komma till utförande. Bland de beräknade kostnaderna ingår äfven godtgörelse för ritning m. fl. arbeten, som äro afsedda att verkställas inom sjökarteverket. Till upplysning om anledningen att dylika arbeten skulle medföra särskilda kostnader för statsverket utöfver anslagen till sjökarteverket, har chefen för verket meddelat, att hvarken nuvarande stat eller den för Riksdagen i år framlagda nya aflöningsstaten för verket är beräknad under förutsättning att kunna med däri ingående medel tillgodose så stora arbeten för marinstabens räkning, som nu föreslagits, hvarför extra biträden utöfver de i allmänhet beräknade måste för sådant ändamål anlitas.

För bestridande af samtliga nu ifrågavarande kostnader synas mig, på sätt marinförvaltningen föreslagit, femte hufvudtitelns allmänna besparingar böra tagas i anspråk.

Angående om-
byggnad af
handvapen-
skjutbanan
för kustartille-
riet vid Oscar-
Fredriksborg.

I underdånig inspektionsrapport för öfningsåret 1908—1909 anförde chefen för kustartilleriet, bland annat, att den vid Oscar-Fredriksborg befintliga, för Vaxholms kustartilleriregemente afsedda skjutbanan för skjutning med karbin, i det skick den dåmera befunne sig, ej uppfyllde fordringarna på en tidsenlig skjutbana, hvartill komme, att den icke vore tillräcklig för regementets behof.

Sedan med anledning af berörda uttalande marinförvaltningen anhållit, att den i arméförvaltningen tjänstgörande, i skjutbaneärenden sakkunnige officeren måtte ställas till ämbetsverkets förfogande för att

biträda vid utredningen för anordnande af en tidsenlig skjutbana för regementet, uppdrog Kungl. Maj:t genom nådigt bref den 14 maj 1910 åt marinförvaltningen att med biträde af bemälde officer verkställa dylik utredning; och blef denne officer, löjtnanten vid Gottlands infanteriregemente F. Åström, jämlikt generalorder den 2 juni 1910 för samma utredning ställd till marinförvaltningens förfogande.

Till marinförvaltningen öfverlämnade därefter Åström med skrifvelse den 18 juni 1910 två af arbetsbeskrifning, kostnadsberäkningar och ritningar åtföljda alternativa förslag till ombyggnad af regementets öfvermålda skjutbana. Af dessa förslag afser det ena, större förslaget, att bereda plats å banan för 16 måtaflor, medan det andra, mindre förslaget, upptager endast 12 tafloer.

I nämnda skrifvelse anförde Åström, att segelleden i skjutbanans förlängning med banans bibehållande å dess nuvarande plats icke ens efter en betydlig utvidgning af kulfånget kunde anses blifva fullständigt skyddad för någon enstaka förlupen kula samt att med hänsyn härtill nog varit önskvärdt, att banan kunnat förläggas till en i detta hänseende lämpligare plats. Någon sådan finnes emellertid, efter hvad som visat sig, icke på Rindön att förorda, då det farliga området bakom tafvellinjen måste beräknas till närmare 3 kilometer och härigenom antingen segelleden, öfningsterräng eller bebyggda ställen komme att utsättas för risk vid skjutning, hvarhelst en bana eljest på ön skulle komma att ordnas. Att förflytta regementets skjutöfningar till någon plats utom ön syntes genom de i så fall nödvändiga tidsödande och besvärliga sjötransporterna vara för regementets skjututbildning mindre fördelaktigt, hvarför tanken därpå vid utredningens utförande uteslutits och undersökningar i detta afseende ej heller företagits. Uppgjorda förslag hade således grundats uteslutande på en ombyggnad af den nuvarande banan. Förutom den fördelen att afståndet mellan kasern-etablissemnet och banan (icke fullt 700 m.) vore för öfningarna särdeles förmånligt, hade härigenom den vanliga kostnaden för anläggning af en tidsenlig bana af den föreslagna storleken genom användning så långt ske kunde af befintliga anordningar och materiel m. m. kunnat i icke oväsentlig grad nedbringas.

Hvad de föreslagna anordningarna beträffade, hade för att i möjligaste mån bereda skydd för passerande fartyg kulfånget utvidgats såväl i höjd som längd i förhållande till tafvellinjen. Från att nu vara omkring 1,5 meter skulle skyddshöjden ökas till 4 meter, från tafloernas öfverkant räknadt. Härigenom vunnes i första hand, att det ojämförligt största antalet rikoschetterande kulor, eller de, som toge anslag i blin-

deringsvallen eller marken närmast denna, icke kunde taga väg utom kulfånget. Med hänsyn till öfriga möjligen förekommande rikoschetter, hvilka tillika med direkta kulor öfver kulfånget vore att betrakta såsom olycksskott, måste dock försiktighet vid fartygs passerande i banans förlängning iakttagas, hvarför en signalerande post fortfarande såsom hittills måste utsättas för att varsko ledaren af skjutöfning, då segelleden icke vore klar, i hvilket fall särskild uppmärksamhet måste ägnas skyttarna. Endast de fåtaliga skjutningarna på de längre afstånden, 400 och 500 meter, syntes möjligen behöfva för en längre eller kortare stund afbrytas.

För att ytterligare öka tryggheten för rikoschetter skulle större och mindre spräng- och jordstenar borttagas från banan.

Med afseende å blindingen innebure förslaget, att densamma skulle ombyggas och utvidgas för ökande, enligt hufvudförslaget, af taflornas antal från 8 till 16, det antal, hvarmed regementets behof kunde anses vara fullt tillgodosedt. Genom blindingens och vallens konstruktion i öfrigt vunnas fullkomlig trygghet för markörerna under skjutning. I stället för de nuvarande anordningarna med svängtaflor skulle uppsättas hisstafvelställningar utaf järn af den modell, som användes vid alla nyanläggningar af skjutbanor inom armén och visat sig bäst af hittills pröfvade sådana motsvara fordringarna på ändamålsenlighet och hållbarhet.

Kostnaden för hufvudförslagets utförande skulle uppgå till 16,500 kronor.

Men för den händelse hela den för hufvudförslagets realiserande erforderliga summan icke kunde erhållas, och då det måste anses af största betydelse såväl ur synpunkten af ökad skydd för segelleden som ur öfningssynpunkt för regementet, att såväl kulfång som blinding snarast möjligt ombyggdes, hade, jämte hufvudförslaget, omfördälda mindre förslag med endast 12 taflor utarbetats. Detta betingade en kostnad af högst 10,000 kronor. De enligt detsamma erforderliga mindre omfattande arbetena skulle utföras i tillämplig öfverensstämmelse med hufvudförslaget. Det mindre förslaget innefattade sålunda en ombyggnad i första hand af banan med tillgång till utvidgning i enlighet med hufvudförslaget, men kunde det mindre förslaget äfven, därest medel utöfver kostnaden för detsamma ej beviljades, utgöra ett för sig afslutadt helt.

Då vid en hastig jämförelse mellan de båda förslagen det måste förefalla anmärkningsvärdt, att kostnaden för en skjutbana för 12 taflor kunde ställa sig proportionsvis så mycket lägre, som här vore fallet,

än en bana för 16 taflor, ville förslagsställaren till sist nämna, att hufvudsakliga anledningen därtill vore, att från det mindre förslaget kunnat uteslutas det ojämförligt dyraste arbetet, nämligen kulfångets utvidgande åt öster (öfver 12 meter) med därtill hörande stora jordmassor, äfvensom den af kulfångets utvidgande åt detta håll betingade omläggningen af det stora afloppsdiket från blinderingsgrafven.

Af Åström bifogade arbetsbeskrifning och detaljerade kostnadsberäkningar utvisa beträffande båda förslagen, att i kostnadsberäkningarna ej upptagits en del arbeten, som beräknats kunna utföras af kustartilleriregementet med egen personal, såsom undanskaffandet af spräng- och jordstenar från banan samt planering och ordnande af skjutstationerna på 100, 200, 300 och 400 meter, hvarjämte behöflig skogsröjning, sammanlagdt å 2,500 kvadratmeter (hufvudsakligen framför 500 m. stationen), i enlighet med chefens för fortifikationen medgifvande lämpligen kunde utföras af det i Vaxholm förlagda fästningsingenjörskompaniet mot ersättning af fälldt virke enligt öfverenskommelse.

Sedan marinförvaltningen hos chefen för kustartilleriet anhållit, att han ville till ämbetsverket inkomma med yttrande, huruvida en ombyggnad enligt det mindre förslaget kunde af honom biträdas, öfverlämnade bemälda chef med skrifvelse den 15 augusti 1910 till marinförvaltningen ett från chefen för regementet den 11 i samma månad afgifvet yttrande, hvori chefen för kustartilleriet förklarade sig instämma.

I detta yttrande har regementschefen hufvudsakligen anfört, att då enligt hans mening en ombyggnad af regementets skjutbana enligt det större alternativet vore nödvändig, om skjutöfningarna med handvapen skulle kunna drivas på ett fullt ändamålsenligt sätt, han kunde biträda förslaget till ombyggnad i första hand enligt det mindre alternativet endast under förutsättning att åtgärder vidtoges, att exempelvis till öfningsåret 1912—1913 skjutbanan befunne sig i slutgiltigt skick enligt det större alternativet. Regementschefen ville vidare erinra, att genom anordnande af 16 taflor, som det större alternativet upptoge, skjutöfningar med två kompanier samtidigt skulle möjliggöras. Då man hittills på grund af banans litenhet måst låta såväl förberedande öfningar som skarpskjutningar pågå utan hänsyn till olämpliga väderleksförhållanden, insåges lätt, att utbildningsresultatet ej kunnat blifva så gynnsamt, som förhållandet skulle varit, om anordningarna på skjutbanan medgifvit ett bättre och ändamålsenligare utnyttjande af den för skjutöfningarna anslagna tiden.

Marinförvaltningen, som med underdånig skrifvelse den 19 augusti 1910 öfverlämnade förut omförmälda handlingar i ärendet, anförde

därvid för egen del, hurusom det syntes ämbetsverket synnerligen angeläget såväl ur säkerhetssynpunkt som för öfningarnas ändamålsenliga bedrivande, att den vid Oscar-Fredriksborg befintliga skjutbanan om möjligt redan under år 1910 kunde ombyggas. Beträffande själfva anläggningen ville ämbetsverket förorda det större förslaget, då enligt detsamma större säkerhet såväl för regementets egen personal som för passerande fartyg i banans förlängning vunnes och regementet dessutom enligt detta alternativ skulle erhålla en för skjutöfningarnas tillfredsställande bedrivande tillräcklig och lämplig bana, hvilket allt icke vore fallet med en anläggning enligt det mindre alternativet.

Kostnaden för själfva anläggningen ansåg ämbetsverket böra bestridas af femte hufvudtitelns allmänna besparingar; och hemställde marinförvaltningen i anslutning härtill, att ämbetsverket måtte bemyndigas låta utföra den sålunda förordade ombyggnaden samt att erforderliga medel, högst 16,500 kronor, måtte för ändamålet anvisas att utgå af nämnda tillgång.

Ifrågavarande hemställan, som icke ansågs böra af Kungl. Maj:t utan Riksdagens hörande bifallas, föranledde emellertid icke någon framställning till nästlidet års Riksdag.

Emellertid inträffade vid skjutning på skjutbanan den 29 mars 1911 en mindre olyckshändelse, i det att en värnpliktig, hvilken tjänstgjorde såsom markör, lindrigt skadades af kulstänk.

Sedan chefen för kustartilleriet med ämbetsskrivelse den 1 april 1911 till dåvarande chefen för departementet gjort anmälan om detta förhållande samt i enlighet med däri framställd begäran sakkunnig person beordrats verkställa undersökning, blefvo på förslag af denne förbättringar i säkerhetsåtgärderna å banan så snart som möjligt vidtagna.

I ämbetsskrivelse den 7 november 1911 har chefen för kustartilleriet meddelat, att regementschefen hos honom anmält, att banan trots de vidtagna åtgärderna fortfarande befunde sig i ett mindre tillfredsställande skick.

Då det således vid begagnande af ifrågavarande skjutbana icke syntes uteslutet, att olyckshändelser kunde inträffa, och då vidare banan i sitt nuvarande skick vore otillräcklig för regementets behof, har chefen för kustartilleriet anhållit om åtgärder för banans omedelbara ombyggande.

I häröfver infor dradt yttrande den 14 november 1911 har marinförvaltningen, under erinran om sin tidigare i ämnet uttalade mening, förklarar sig i allo dela chefens för kustartilleriet åsikt att skjutbanan

borde med det snaraste ombyggas. Ämbetsverket har jämväl såsom ytterligare skäl för att det större förslaget borde läggas till grund för en dylik ombyggnad anfört, att, äfven om en ombyggnad enligt det mindre förslaget nu komme till stånd, förr eller senare i allt fall en ombyggnad enligt det större förslaget måste vidtagas. Slutligen har ämbetsverket upprepat sin förut omförmälda tillstyrkan, att det erforderliga kostnadsbeloppet måtte anvisas af allmänna besparingarna.

Den förebragta utredningen synes mig tydligt ådagalägga, att den nuvarande handvapenskjutbanan för kustartilleriet vid Oscar-Fredriksborg är för ändamålet otillfredsställande samt att den ändring till det bättre, som därför påkallas, icke vidare bör uppskjutas. Vid ordnande af denna angelägenhet torde, på sätt myndigheterna föreslagit, den lämpligaste utvägen vara att finna i en ombyggnad af den nuvarande banan; och anser jag i likhet med myndigheterna fullgoda skäl tala för att gifva ett sådant arbete den omfattning, som ingår i det af löjtnanten Åström uppgjorda större förslaget. Jag biträder således detta förslag. Den erforderliga kostnaden synes mig, på sätt marinförvaltningen föreslagit, lämpligen böra utgå af femte hufvudtitelns allmänna besparingar.

Departements-
chefen.

Under åren 1908 och 1909 verkställdes genom marinförvaltningens försorg utredningar rörande handvapenskjutbanor för marinen vid Karlskrona, Göteborg och Marstrand. Därvid biträdde marinförvaltningen af den i arméförvaltningen då tjänstgörande, i skjutbaneärenden sakkunnige officeren, kaptenen O. Sjögréen, hvilken för sådant ändamål ställts till marinförvaltningens förfogande. I samband därmed att marinförvaltningen med särskilda skrivelser dels den 30 november 1909 och dels den 24 maj 1910 öfverlämnade förslag till anordnande af dylika skjutbanor för respektive Älfsborgs kustartilleridetachment vid Göteborg samt skeppsgossekåren i Marstrand, anmälde ämbetsverket till ersättande de kostnader, som af Sjögréens berörda arbeten uppstått och hvilka ämbetsverket förskottsvis guldit; och hemställde marinförvaltningen, att ersättning för dessa kostnader måtte utanordnas i sammanhang med beviljande af medel till skjutbanornas anläggande.

Angående
ersättande af
förskottsvis
guldnä kost-
nader för
utredningar
rörande
skjutbanor.

Dessa förslag till skjutbanor hafva hittills icke underställts Kungl. Maj:ts pröfning; och ser jag mig ej heller i stånd att nu göra detta.

I ämbetsskrivelse den 30 maj 1911 har emellertid marinförvaltningen, under åberopande af sin tidigare anmälan i förut omförmälda skrivelser, hemställt, att ifrågavarande förskottsvis bestridda kostnader,

uppgående inalles till 1,232 kronor 85 öre, måtte få ersättas af femte hufvudtitelns allmänna besparingar.

På anmodan af mig har därefter marinförvaltningen, till närmare upplysning om beskaffenheten af omförmälda kostnader, med skrifvelse den 5 december 1911 öfverlämnat redogörelse för de särskilda posterna i förenämnda utgiftssumma. Denna redogörelse utvisar, att i ett flertal särskilda poster under åren 1908 och 1909 utbetalats till Sjögréen arfvode med tillhoppa 710 kronor och ersättning för resekostnader med inalles 134 kronor 10 öre samt till medhjälpare för ritnings- och avvägningsarbeten 388 kronor 75 öre, eller sammanlagdt det anmälda beloppet 1,232 kronor 85 öre.

Departements-
chefen.

Då ifrågavarande utgifter för länge sedan förskottsvis guldits, synes nu ej vidare böra anstå med utanordnande af ersättning därför; och torde för detta ändamål femte hufvudtitelns allmänna besparingar lämpligen böra tagas i anspråk.

Angående an-
skaffande af
instrument
m. m. för
tandpoliklini-
ker för kust-
artillerirege-
mentena.

På sätt statsrådsprotokollet öfver sjöförvarsärenden den 13 januari 1912, bilagdt innevarande års statsverksproposition, utvisar, uttalade jag då, vid redogörelse under punkt 15 af anslagsbehovvet för sjukvård för marinen, min anslutning till ett af marinförvaltningen i underdånig skrifvelse den 30 september 1911 framställt förslag om anordnande af tandpolikliniker för kustartilleriregementenas personal.

Enligt verkställda beräkningar skulle kostnaderna härför komma att utgöra

dels för anskaffande af de för tandpoliklinikerna erforderliga instrument m. m. 1,000 kronor för hvartdera kustartilleriregementet eller sammanlagdt för en gång 2,000 kronor,

och dels för ersättning åt tandläkare och anskaffande af nödiga förbrukningsartiklar årligen för hvartdera regementet 1,500 kronor eller tillhoppa för hvarje år 3,000 kronor.

För beredande af tillgång till de sålunda årligen behöfliga medlen föreslog Eders Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen i enlighet med hemställan af mig, att Riksdagen måtte i riksstaten för år 1913 höja förslagsanslaget till sjukvård för marinen med 3,000 kronor.

Beträffande de för en gång behöfliga medlen, 2,000 kronor, förklarade jag mig hafva för afsikt att framdeles hos Eders Kungl. Maj:t göra framställning om utverkande af Riksdagens medgifvande att till utrustningsartiklar för tandpoliklinikerna m. m. måtte få användas er-

forderligt belopp af femte hufvudtitelns allmänna besparingar; och synes mig äskande i detta afseende nu böra för Riksdagen framläggas i samband med andra kraf å anlåtande af dessa besparingar.

Af summarisk redovisning för alla af marinförvaltningen under år 1910 förvaltade medel och bestridda utgifter m. m., som af ämbetsverket afgafs med underdånig skrifvelse den 6 juni 1911, framgick, bland annat, att en öfverbetalning till belopp af 4,024 kronor 86 öre under förstnämnda år uppstått å anslaget till sjukvård för marinen.

Angående
täckande af
öfverbetalning
å anslaget till
sjukvård för
marinen.

Sedan med anledning däraf Kungl. Maj:t genom nådigt bref den 16 juni 1911 anbefallt marinförvaltningen att snarast möjligt inkomma med yttrande i fråga om omförmälda öfverbetalning, har marinförvaltningen den 9 september 1911 afgifvit sålunda infordrade yttrande.

Däri har ämbetsverket till en början erinrat, hurusom, på sätt i statsrådsprotokollet öfver sjöförvarsärenden den 13 januari 1911 närmare angåfves, Kungl. Maj:t med afseende därå, att kostnaderna för blifvande sjukvård under ett kommande år vore af beskaffenhet att ur alla synpunkter undandraga sig en fast beräkning på förhand, hemställt till 1911 års riksdag, att det dåvarande reservationsanslaget till sjukvård för marinen skulle i riksstaten för år 1912 upptagas såsom förslagsanslag, äfvensom att Riksdagen bifallit denna Kungl. Maj:ts framställning.

Marinförvaltningen anför därefter, att just sådana omständigheter, som legat till grund för berörda framställning till Riksdagen, föranledt nu ifrågavarande öfverbetalning.

Utgifter hade under år 1910 bestridts af anslaget till	
belopp af	kronor 98,154: 55
Anslagets belopp utgjorde samma år	» 84,500: —
Öfverbetalningen skulle alltså utgöra.....	kronor 13,654: 55,
däraf dock jämlikt föreskriften i nådiga brefvet den	
27 april 1877, angående afgifven förklaring rörande bokföringen af åtskilliga anslag och deras besparingar för 1875, jämfördt med nådiga brefvet den 25 november 1910, angående öfverbetalningar å vissa anslag m. m. ett belopp af	kronor 9,629: 69
skulle ersättas af behållning å reservationsanslagets till sjukvård för marinen besparingskonto, <u>hvidan</u>	
återstode att godtgöra	kronor 4,024: 86

De utöfver anslaget ökade kostnaderna för sjukvården fördelade sig på såväl flottans stationer som kustartilleriregementena.

Hvad Karlskrona station och Karlskrona kustartilleriregemente beträffade, hade denna kostnadsökning sin förklaring särskildt i de dryga utgifter, den under året utbrutna stora nervfeber epidemien medförde, angående hvilken epidemi ämbetsverket hänvisade till hvad marinöfverläkaren därutinnan anført i sin tryckta ämbetsberättelse för år 1910.

De högre kostnaderna för sjukvården vid Stockholms station härledde sig däraf, att under året dels Karlskrona andra beväringsskvadron (på grund af nämnda nervfeber epidemien i Karlskrona) förlagts till Stockholm, dels ock rekryteringen varit starkare och personalens sjökommendering mera begränsad än under föregående år.

Sålunda utgjorde, enligt hvad förste läkaren vid Stockholms station meddelat, för nedan angifna år afgifterna för sjukvård

	1909	1910
vid garnisonssjukhuset	kronor 2,795: 80	3,946: 68
» epidemisjukhuset	» 424: 18	800: 50
samt apoteksräkningarnas belopp	» 5,035: 35	5.725: 46
Summa kostnader: kronor	8,255: 33	10,472: 64

Hvad Vaxholms kustartilleriregemente anginge, hade öfverskridandet af de till sjukvård anvisade medel icke kunnat undvikas, oaktadt, enligt hvad regementschefen meddelat, utgifterna för ändamålet inskränkts till de allra nödvändigaste samt vissa af vederbörande läkare framställda kraf, hvilka funnits icke behöfva omedelbart tillgodoses, undanskjutits till framtiden.

Under hänvisning till hvad sålunda anförts, hemställde marinförvaltningen, att hos Riksdagen måtte begäras medel för täckande af omförmälda öfverbetalning å 4,024 kronor 86 öre antingen på sådant sätt, att därtill finge användas tillgång å femte hufvudtitelns allmänna besparingar, eller därigenom att för ändamålet beviljades ett anslag på extra stat.

Departements-
chefen.

Med hänsyn till de af marinförvaltningen åberopade förhållandena torde det få anses förklarligt, att öfverbetalning uppstått å förevarande anslag under år 1910. Svårigheten att bestämdt fixera utgifterna under detta anslag har ju äfven, såsom ämbetsverket erinrat, föranledt anslagets förändring till förslagsanslag. Till täckande af förevarande öfverbetalning torde lämpligen femte hufvudtitelns allmänna besparingar böra anlitas.

I underdånig skrifvelse den 21 mars 1912 har marinförvaltningen anført följande.

Efter framställning af marinförvaltningen i underdånig skrifvelse den 2 september 1910 angående bestridande af vissa utgifter för navigationsskolan i Stockholm fann Kungl. Maj:t genom nådigt bref den 30 i samma månad godt medgifva, bland annat, att för städning och skötsel af värmeledningen med mera i nämnda navigationsskolas hus finge användas ett belopp af högst 1,200 kronor under år 1911 samt för bränsle och lyse i nämnda skola under samma år ett belopp af högst 2,000 kronor att af marinförvaltningen med omhänderhafvande medel bestridas.

Det belopp, som af ämbetsverket på grund af det sålunda lämnade nådiga bemyndigandet för ifrågavarande ändamål utbetalats, utgjorde tillhopa 2,687 kronor 91 öre, däraf för städning och skötsel af navigationsskolans värmeledning 1,200 kronor och för bränsle och lyse 1,487 kronor 91 öre.

Vidare hade Kungl. Maj:t, i enlighet med af marinförvaltningen i skrifvelse den 25 augusti 1911 gjord underdånig hemställan, funnit godt genom nådigt bref den 15 därpåföljande september medgifva, att till bestridande af kostnaderna för uppehållande i erforderlig utsträckning under höstterminen sistnämnda år af undervisningen i maskinistafdelningarna vid navigationsskolorna i Stockholm, Göteborg, Malmö och Härnösand finge disponeras dels återstoden eller 2,358 kronor 33 öre af det till Kungl. Maj:ts disposition för år 1911 enligt staten för navigationsskolorna i riket ställda belopp, dels 1,500 kronor, utgörande lön och tjänstgöringspenningar för samma år för en, jämlikt nådigt bref den 7 april 1893, obesatt lärarbefattning vid navigationsskolan i Härnösand, dels ock af de af marinförvaltningen omhänderhafda medel ett belopp af högst 1,866 kronor 67 öre att framdeles af ämbetsverket anmälas till ersättande.

Det belopp, som af ämbetsverket, jämlikt berörda nådiga bref, för sistnämnda ändamål af omhänderhafda medel utbetalats, hade uppgått till 1,474 kronor 94 öre.

De af ämbetsverket, enligt åberopade två nådiga bref, sålunda förskottsvis bestridda utgifter, tillhopa utgörande 4,162 kronor 85 öre, anmäldes nu till ersättande; och hemställde marinförvaltningen att Kungl. Maj:t ville hos Riksdagen göra framställning därom, att godtgörelse för förskotten i fråga måtte få med sistangifna belopp eller 4,162 kronor 85 öre beredas af femte hufvudtitelns allmänna besparingar.

Angående
täckande af
öfverbetalning
å anslaget till
navigationsskolorna.

Departements-
chefen.

I öfverensstämmelse med hvad Riksdagen förut under senare åren, efter framställning af Kungl. Maj:t, i likartade fall medgifvit, torde öfvermålade utgifter vid navigationsskolorna under år 1911, hvilka icke kunnat täckas af i stat för samma år anvisade medel, lämpligen böra ersättas af femte hufvudtitelns allmänna besparingar.

Med anledning af hvad förut blifvit anfördt får jag i underdånighet hemställa, det täcktes Eders Kungl. Maj:t föreslå Riksdagen medgifva,

att af femte hufvudtitelns allmänna besparingar må användas:

till aflönande af extra mariningenjören Nils Johan Ljungzell under ett år från och med den 1 oktober 1912, därest arfvode å stat ej finnes att tilldelas honom.....	kronor	3,495:—
till utarbetande af fartygsliggare.....	»	6,000:—
till utarbetande af militärspécialer m. m.	»	15,000:—
till ombyggnad af handvapensskjutbanan för kustartilleriet vid Oscar-Fredriksborg.....	»	16,500:—
till ersättande af förskottsvis guldna kostnader för utredningar rörande skjutbanor.....	»	1,232: 85
till anskaffande af instrument m. m. för tandpolikliniker för kustartilleriregementena.....	»	2,000:—
till täckande af öfverbetalning å 1910 års reservationsanslag till sjukvård för marinen.....	»	4,024: 86
till täckande af öfverbetalning å 1911 års anslag till navigationsskolorna.....	»	4,162: 85
eller för nämnda särskilda ändamål sammanlagdt.....	kronor	52,415: 56

Denna af statsrådets öfriga ledamöter biträdda hemställen behagade Hans Maj:t Konungen i nåder bifalla; och skulle nådig proposition till Riksdagen aflåtas af den lydelse, en vid detta protokoll fogad bilaga utvisar.

Ex protocollo:

R. Sundin.